

NASILJE NAD ŽENAMA U SVETU I KOD NAS

Republika Srbija – Autonomna Pokrajina Vojvodina POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT ZA RAD, ZAPOSŁJAVANJE I RAVNOPRAVNOST POLOVA

*Upoznajmo nasilje da bismo ga
lakše pobedili.*

ISTORIJAT

Nasilje nad ženama je izraz koji se koristi da kolektivno ukaže na činove nasilja koji su prevashodno ili isključivo usmereni prema ženama. Dakle, ova vrsta nasilja usmerena je na određenu ciljnu grupu gde je pol žrtve ujedno i primarni motiv za nasilje.

Generalna skupština Ujedinjenih nacija definiše nasilje nad ženama kao *“bilo koji čin rodno zasnovanog nasilja koji rezultira ili će najverovatnije rezultirati fizičkom, seksualnom ili mentalnom patnjom žene, uključujući i pretnje takvim delima, bez obzira da li se dešavaju u javnom ili privatnom životu”*. U Deklaraciji o eliminaciji nasilja nad ženama usvojenoj 1993. godine kaže se da izvršioци nasilja mogu biti pripadnici oba pola, članovi porodice, čak i sama “država”.

Vlade širom sveta i različite organizacije aktivno rade na borbi protiv nasilja nad ženama kroz mnogobrojne programe. Rezolucijom Ujedinjenih nacija, 25. novembar

je proglašen Međunarodnim danom eliminacije protiv nasilja nad ženama.

Neki analitičari smatraju da je istorijat nasilja nad ženama povezan sa činjenicom da su žene dugo doživljavane kao vlasništvo i da su samim svojim rođenjem kao žene u podređenom odnosu u odnosu na muškarce.

Deklaracija UN o eliminaciji nasilja nad ženama navodi da je *“nasilje nad ženama manifestacija istorijski nejednakih odnos moći između muškaraca i žena, što je dovelo do dominacije i diskriminacije nad ženama od strane muškaraca i sprečavanju punog razvitka žena, kao i da je nasilje nad ženama jedan od suštinskih socijalnih mehanizama kojim se one primoravaju da ostanu u podređenom položaju u odnosu na muškarce.”*

Još 1870. godine Sjedinjene Države su obustavile primenu običajnog prava po kojem je suprug imao pravo da “fizički kazni

neposlušnu ženu". U Velikoj Britaniji, tradicionalno pravo supruga da primeni telesno kažnjavanje na svojoj ženi kako bi je

primorao "da ispunjava svoje dužnosti" ukinuto je 1891. godine.

Treba znati...

Žene češće postaju žrtve nasilja od strane bliske osobe. Koliki je uticaj nasilja u porodici od ukupno počinjenog nasilja nad ženama može se videti iz podatka da 40-70% svih ubistava žena počine njihovi muževi ili partneri. Istraživanja takođe pokazuju da se nasilje ne vrši uvek u formi fizičkog zlostavljanja, već ono takođe može biti psihološko ili verbalno.

Primeru radi, u Sjedinjenim Državama u 2005. godini, je 1181 žena ubijena od strane njihovih intimnih partnera, u odnosu na 329 muškaraca. U Engleskoj i Velsu oko 100 žena godišnje ubiju njihovi sadašnji ili bivši partneri, dok je u 2010. godini ubijen 21 muškarac. U Francuskoj je 2008.godine, od strane partnera ubijeno 156 žena u odnosu na 27 muškaraca.

9.1% ispitanica. Sadašnji ili bivši muž odnosno partner ispitanice bio je najčešći nasilnik u zabeleženim slučajevima nasilja u porodici.

SLIKA NASILJA NAD ŽENAMA

U AP VOJVODINI

U istraživanju nasilja u porodici u Vojvodini, koje je realizovalo Viktimološko društvo Srbije tokom 2009, intervjui su vođeni sa ukupno 516 žena iz sedam gradova (Novi Sad, Subotica, Zrenjanin, Pančevo, Sombor, Sremska Mitrovica i Kikinda) i 40 sela na teritoriji AP Vojvodine.

Rezultati istraživanja pokazali su da je nasilje u porodici veoma rasprostranjeno u Vojvodini. Više od polovine ispitivanih žena odgovorilo je da je viktimizirano nekim oblikom nasilja. Najzastupljenije je psihičko nasilje koje doživljava skoro svaka druga žena (49.8% ispitanica). Malo manje od trećine žena (27.3%) dobijalo je pretnje fizičkim nasiljem, a 33.9% ispitanica je i viktimizirano fizičkim nasiljem. Proganjanje je doživelo 18.6%, a seksualno nasilje u porodici

Samo 1/6 žrtava tražilo je pomoć CSR, NVO, lekara ili psihologa.

*Većina učinilaca ne priznaje krivično delo,
ne oseća se krivim za događaj i
ne izražava kajanje za učinjeno delo.*

Ka sveobuhvatnom sistemu za zaštitu od nasilja nad ženama u AP Vojvodini

Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova od 2009. godine sprovodi projekat Ka sveobuhvatnom sistemu za zaštitu od nasilja nad ženama u AP Vojvodini. Aktivnosti projekta fokusirane su na sprovođenja Strategije za zaštitu od nasilja u porodici i drugih oblika rodno zasnovanog

nasilja. Projekat se sprovodi u svim opštinama na teritoriji AP Vojvodine.

Finansijsku podršku za sprovođenje Strategije obezbedio je Fond Ujedinjenih nacija za podršku akcijama protiv nasilja nad ženama (UNTF), kao i budžet Vlade AP Vojvodine.

Okosnicu projekta čine aktivnosti na unapređenju kapaciteta profesionalaca/ki za rad u oblasti nasilja u porodici i drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja i povećanju svesti žena i javnosti o karakteristikama nasilja u porodici i merama za prevenciju i podršku žrtvama.

**Ono što žrtve očekuju od nadležnih službi
jeste njihovo veće angažovanje, razumevanje
problema i potreba žrtve,
pružanje podrške,
pomoći, zaštite i informacija.**

Rezultati istraživanja govore...

Projekat *Ka sveobuhvatnom sistemu za zaštitu od nasilja nad ženama u AP Vojvodini* je tokom 2010. sproveo istraživanje¹ o pravosudnoj praksi u Vojvodini kada je u pitanju nasilje u porodici. Istraživanje nam pruža dragocene podatke o socijalnoj, ekonomskoj i porodičnoj strukturi žena žrtava nasilja, o tome ko su najčešće nasilnici, kao i kako pravosudni sistem reaguje i pristupa rešavanju slučajeva krivičnog dela nasilja nad ženama.

▶ **Ko su žene žrtve nasilja?**

- ▶ Među žrtvama dominiraju osobe ženskog pola (84,5%).
- ▶ Žrtve su prosečne starosti između 33 i 48 godina (35%).
- ▶ Najčešće su rođene i žive u gradu, sa završenom srednjom školom.
- ▶ U vreme izvršenja dela 39% ih je bilo u braku.
- ▶ Domiraju žrtve sa dvoje ili jednim detetom.
- ▶ U 70% slučajeva postojalo je ranije zlostavljanje od strane učinioca, najčešće fizičko nasilje.
- ▶ Samo 1/6 žrtava tražilo je pomoć CSR, NVO, lekara ili psihologa.

---

¹ Istraživanje „Krivično-pravni odgovor na nasilje u porodici: Pravosudna praksa u Vojvodini“ realizovao je Autonomni ženski centar tokom 2010.godine.

► Profil počinioca nasilja

- Među licima kojima je izrečena kazna dominiraju muškarci (94%).
- Starost počinitelja je između 33 i 48 godina, srednjeg obrazovanja.
- Zaposleni su u 42% slučajeva, mada je značajno učešće i nezaposlenih (40%).
- Oko 50% počinitelja živi u gradu, preovlađuje broj onih koji su u bračnoj ili vanbračnoj zajednici, većinom roditelji dvoje ili jednog deteta koji potiču iz celovitih primarnih porodica.
- Preovlađuju oni koji ranije nisu osuđivani (60%) i uračunjivi (57%).
- Oko polovine (52%) ih je bilo u alkoholisanom stanju prilikom izvršenja krivičnog dela, a relativno velik broj boluje od alkoholizma (39%).
- Većina učinilaca ne priznaje krivično delo, ne oseća se krivim za događaj i ne izražava kajanje za učinjeno delo.

► Procesuiranje zločina nasilja nad ženama

- Krivične prijave najčešće podnosi policija (65%) ili oštećeni (34%).
- U najvećem broju slučajeva tužilac nije obavljao razgovor ni sa oštećenim ni sa licem protiv koga je podneta krivična prijava (79,5%).
- Krivična prijava je odbačena u 66,7% predmeta, a najčešće zbog nedostatka dokaza. U strukturi odbačenih krivičnih prijava dominantne su one iz kategorije partnerskog nasilja. Primetno je odbacivanje krivične prijave u slučajevima kada žrtva ne odgovara modelu „idealne žrtve“ (kada se brani, odnosno kada je u pitanju reaktivno nasilje).
- Iako je krivična prijava podnošena u roku od nekoliko dana, vreme podnošenja optužnice je trajalo 6 meseci (51%) ili između 6 i 12 meseci (39,6%).
- Sudska odluka je donošena najčešće od 6 do 12 meseci od podnošenja krivične prijave.
- U 20,5% slučajeva žrtva se koristila pravom da ne svedoči.
- Novu procesnu meru zabrane prilaženja određenim licima sa ili bez elektronskog nadzora sud nije ni u jednom slučaju primenio, dok je mera privremenog udaljavanja iz sudnice dok žrtva svedoči izrečena samo u jednom slučaju.
- Među izrečenim sankcijama dominiraju mere upozorenja (74,3%) slučajeva, pre svega uslovna osuda.
- Kazna je izrečena svakom petom učinocu.
- Olakšavajuće okolnosti sud je našao u 90,1% slučajeva, među kojima dominiraju ranija neosuđivanost (23,7%) i roditeljstvo (21,4%).

Napredak je ostvaren...ali mora još mnogo toga da se uradi!

U sprovođenju sistemskog rešenja za suzbijanje nasilja nad ženama neophodno je stalno širenje svesti, podrška i angažovanje svih društvenih aktera – kako donosilaca odluka i državnih institucija, tako i civilnog sektora, javnosti, medija i pojedinaca. Takođe, kontinuirano pružanje stručne podrške profesionalcima u rešavanju slučajeva nasilja i praćenje sprovođenja mera zaštite nakon njihovog izricanja, ključni su koraci u ostvarivanju održivih rezultata.

Preuzeto iz Izveštaja Pokrajinskog ombudsmana za 2010. Godinu, Aniko Muškinja Hajnrih

Rezultati istraživanja 2010. godine pretežno se podudaraju sa rezultatima istraživanja iz prethodnih godina. Podaci ukazuje na nesistematičnost i nepreciznost u vođenju evidencija, što je jedan od osnovnih razloga za nepodudarnost rezultata i vrlo otežavajuća okolnost za tumačenje i praćenje pojedinih aspekata problema porodičnog nasilja. Ipak, vidi se da se svake godine prijavljuje sve više slučajeva nasilja u porodici. Policija interveniše u svim slučajevima, pa, iako je podnela veći broj krivičnih prijava, još je u više od polovine slučajeva izdato samo upozorenje. Tužilaštva su skoro udvostručila broj krivičnih prijava, ali prevlađuju uslovne kazne, što može kod počinitelaca nasilja u porodici da stvori utisak o tome da se nasilje može ponoviti, a kod osoba koje su pretrpele nasilje, da nasilje ostaje

*nekažnjeno. Vidljivo je, takođe da sudovi, više nego ranijih godina, izriču i mere zaštite, ali još nije potpuno jasno ko je odgovoran za praćenje mera zaštite – sudovi ili centri za socijalni rad. Iako je saradnja i objedinjeno delovanje institucija bolje nego ranije, prema svedočenju svih institucija koje su odgovorile na upitnik Pokrajinskog ombudsmana, ima prostora za poboljšanje. **Zbog toga je dobro nastaviti zajedničke obuke, poput one koju je organizovao Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova u okviru sprovođenja Strategije za zaštitu od nasilja u porodici i svih oblika rodno zasnovanog nasilja, ali i saradnju institucija u okviru Mreže "Život bez nasilja" čije formiranje je podstakao i podržava Pokrajinski ombudsman.***

Projekat *Ka sveobuhvatnom sistemu za zaštitu od nasilja nad ženama u AP Vojvodini* radi na pripremi i primeni jedinstvenog, standardizovanog, softverskog sistema za prikupljanje podataka o rodno zasnovanom nasilju i za redovno praćenje i procenu mera za suzbijanje rodno zasnovanog nasilja. Takođe, u toku 2011, započeta je inicijativa za uspostavljanje jedinstvenog SOS telefona u Vojvodini i uspostavljanje Mreže SOS Vojvodina.

Za više informacija o projektu, partnerima i rezultatima, posetite:

www.hocudaznas.org

Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova

Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina 16

Tel: +381 21 487 4323

Fax: +381 21 557 001

www.psrzrp.vojvodina.gov.rs